

Vervenerskerkje in Gieterveen

Cor Rodenburg*

In Gieterveen staan twee kerkgebouwen, één uit 1841 en één uit 1924. De laatstgenoemde is sinds 22 december eigendom van de Stichting Oude Drentse Kerken. Zij heeft het gebouw als geschenk gekregen van de Vereniging Vrijzinnig Hervormden Gieterveen. Reden hiervoor is dat de vereniging zichzelf opheft om op te kunnen gaan in de Samen-Op-Weg gemeente. De kerkgangers van deze nieuwe gemeente komen bijeen in de andere kerk. Om het kerkje toch te behouden als beeldbepalend element in het dorp is besloten het over te dragen aan de Stichting Oude Drentse Kerken.

Rond 1900 stimuleerde de overheid dat in tal van dorpen kerkgebouwen werden gebouwd, Ook het kerkje in Gieterveen uit 1841 werd op initiatief van de overheid hier neergezet. In Gieterveen wilde men al een paar jaar een eigen gemeenschap om zo los te komen van Gieten; ze hadden dit verzoek aan de koning gericht. De afstand tot dit dorp was te groot en de wegen waren vaak onbegaanbaar. De beschikking om de Nederlands Hervormde kerk op te richten kwam in november 1839, mede dankzij steun van de kerkenraad van Gieten en het provinciaal bestuur. Er waren toen nog geen 800 zielen.

En waarom dan in 1924 nog een kerkje? Dat was het gevolg van een schoolstrijd die in 1919 begon. Er bleek animo voor een echte christelijke school; de toenmalige kerkelijke gemeente was nogal streng in de leer. Een aantal gemeenteleden is het met dit streven voor apart christelijk onderwijs niet eens en besluit uit te treden; ze voelen zich meer vrijzinnig dan orthodox. En zo ontstond er een nieuwe kerkgemeenschap. Op 21 mei 1921 werd in café Zwiers de Vereniging van Vrijzinnig Hervormden opgericht.

Eigen gebouw

Over hoe de nieuwe gemeenschap in die beginjaren functioneerde, is weinig bekend omdat de notulen uit die tijd zoek zijn. De tegenstelling was groot, zo weten sommige oudere dorpsbewoners nog wel. Typierend is bijvoorbeeld dat beide kerken tot de jaren zestig van de vorige eeuw een apart Oranjefeest hielden. De bouw van de eigen kerk (of kapel) werd mogelijk gemaakt door het uitgeven van aandelen. Voor nog geen 2400 gulden kon op 27 juni 1924 gekerkt worden in een eigen gebouw, al was dat nog niet helemaal af. De kerk ligt tegenover café Schuiling. Die bouwplaats zal wel niet toevallig zijn geweest.

De laatste penningmeester, H.J. Wigchering wiens vader tot de oprichters behoorde, weet dat er alleen gastpredikanten optraden, van wie ds. A.J. Roodzant uit Odoorn wel de bekendste is. Al waren er zo'n tachtig leden, het kerkbezoek liet af en toe te wensen over. In de jaren dertig was er zelfs een moment dat het bestuur overwoog om de Vereniging op te heffen, mede omdat ze er financieel slecht voor stond. Ook in de jaren daarna bleef het een kerkelijk leven met horten en stoten, het kerkbezoek van de leden werd steeds minder. Men is met de diensten gestopt toen het aantal regelmatige bezoekers onder de tien kwam.

Nieuwe invulling

De geschiedenis van de kerk en de vereniging kende ook mooie aspecten: een goed lopende zondagsschool, geslaagde kerstfeesten en er was een organiste, Gini van der Veen-Poelman, die zestig jaar (!) lang de zang begeleidde.

Wat nu nog rest is een eenvoudig gebouwtje dat te wachten staat op herstel en een nieuwe inpassing in het culturele leven. "Er is sinds de sluiting niets in veranderd", aldus Wigchering, Hij weet dat de halfsteens muur, die gedeeltelijk al doorslaat, moet worden gerestaureerd. Datzelfde geldt voor het torentje met de klok. "Maar", zo stelt de voormalige penningmeester, "voor de rest is het een prachtig gebouwtje dat best nog voor vele doeleinden gebruikt kan worden".

De Stichting Oude Drentse Kerken hoopt dat een nieuw op te richten Plaatselijke Commissie zorg zal dragen voor het dagelijkse beheer en het ontwikkelen van activiteiten. Inmiddels hebben zich al vijf mensen vanuit Gieterveen hiervoor aangemeld. Ze willen het gebouw bijvoorbeeld gaan gebruiken voor concerten, tentoonstellingen en markten.

* C. Rodenburg is vrijwillige medewerker van Stichting 'Het Drentse Landschap'.

Bron: Kwartaalblad 45 van Stichting Het Drentse Landschap (maart 2005)